Beszámoló
a 28. Nemzetközi Névtudományi Kongresszusról

HAUBER KITTI
ELTE Nyelvtudományi Kutatóközpont, Budapest

Absztrakt

A Nemzetközi Névtudományi Társaság (ICOS) legutóbbi, 28. kongresszusát 2024. augusztus 19–23. közt rendezték meg a finnországi Helsinkiben. A világjárvány miatt online megtartott korábbi alkalom után a kongresszus alapértelemzésben visszatért a jelenléti formához, de online előadásokra és részvételre is volt lehetőség. A szervezést a Helsinki Egyetem és a Turkui Egyetem vállalta. A kongresszus központi témája a nevek, a névadás és a névtan fenntarthatósága volt, s a névtani kutatások modern kihívásait, lehetőségeit vette sorra. Az előadások témái széles palettán mozogtak: a nevek kulturális, gazdasági, ideológiai stb. felhasználhatóságát, valamint identitásmegtartó, -formáló szerepüket tárgyalták a történelem különböző korszakaira, illetve a Föld különböző pontjaira vonatkozólag, a városi környezettől a nemzeti parkokon keresztül az írók alkotta világokig. Az eseményre 29 országból érkeztek résztvevők. A 223 szekcióelőadás és három plenáris előadás mellett a programban egy poszterszekció és két szimpózium is helyet kapott. Az utóbbiak a kisebbségi helynévhasználat európai szabályozásának, valamint a személynevek multikulturális kontextusban való használatának témakörével foglalkoztak. Az ICOS különböző munkacsoportjai szintén üléseztek. Az ICOS közgyűlése megválasztotta a következő hároméves periódusra az új vezetőségét, amelyben helyet kapott Győrffy Erzsébet (Debreceni Egyetem) is. A közgyűlés emellett arról is döntött, hogy a következő, 29. ICOS-kongresszusra Bécsben, 2027. augusztus 16–20. között kerül majd sor.

Kulcsszavak: ICOS, Nemzetközi Névtudományi Társaság, nemzetközi névtani kongresszus, Helsinki, beszámoló.

Report on the 28th International Congress of Onomastic Sciences

KITTI HAUBER

The 28th International Congress of Onomastic Sciences (ICOS) took place in Helsinki, Finland, from 19 to 23 August 2024. After the previous congress – held online due to the global pandemic – this year's event marked a return to face-to-face participation, while still offering the option of remote attendance and online presentations. The congress was jointly organized by the University of Helsinki and the University of Turku. The overarching theme, Sustainability of names, naming, and onomastics, explored the contemporary challenges and opportunities faced by onomastic research in the digital age. Presentations covered a broad spectrum of topics, addressing the cultural, economic, and ideological dimensions of names, as well as their role in shaping and maintaining identity. The discussions

https://doi.org/10.29178/NevtErt.2025.12 Névtani Értesítő 2025. 47: 207–215.

spanned multiple historical periods and geographical settings, ranging from urban environments and national parks to imaginary literary worlds. The congress attracted participants from 29 countries. The academic program included 223 section papers and three plenary lectures, complemented by a poster session and two symposia. The symposia examined, respectively, the regulation of minority place-name usage in Europe and the use of personal names in multicultural contexts. Several ICOS working groups also convened during the congress. At the ICOS General Assembly, a new executive board was elected for the forthcoming three-year term. Notably, Erzsébet Győrffy (University of Debrecen) was among those elected to the board. The Assembly also decided that the 29th ICOS Congress will be hosted in Vienna, Austria, from 16 to 20 August 2027.

Keywords: ICOS, International Council of Onomastic Sciences, Helsinki, international onomastic congress, report.

***

1. A Nemzetközi Névtudományi Társaság (ICOS) hagyományosan háromévente, változó helyszínen megrendezett kongresszusai a nemzetközi névkutatás legnagyobb, legreprezentatívabb szakmai eseményei, amelyek tematikájukban igyekeznek mindig a tudományterület aktuális kutatási érdeklődését, kihívásait, változásait követni.[1] A legutóbbi, 28. kongresszust 2024. augusztus 19–23. közt rendezték meg Helsinkiben, Finnországban. A szervezést a Helsinki Egyetem és Turkui Egyetem vállalta; a kongresszusnak a Helsinki Egyetem kampusza adott otthont. A világjárvány miatt online megtartott korábbi alkalom után a kongresszus alapértelmezésben visszatért a jelenléti formához, de online előadásokra és részvételre is volt lehetőség.

A szervezők a kongresszust a nemzetközi kutatási trendekhez igazodva A nevek, a névadás és a névtan fenntarthatósága (Sustainability of names, naming and onomastics) témával hirdették meg. Az eseményre 29 országból érkeztek nyelvészek, történészek, földrajztudósok, térképészek, szociológusok stb., a legkülönfélébb kutatási témákkal kapcsolódva a tulajdonnevek világát vizsgáló komplex, interdiszciplináris szakterülethez. Az előadók között a négy hazai (DE, DRHE, ELTE, KRE) és két határon túli (NYKFE, Nyitra és BBTE, Kolozsvár) egyetemről, illetve a HUN-REN Nyelvtudományi Kutatóközpontból érkező magyar kutatók alkották a második legnagyobb delegációt. A konferencia öt napja alatt 223 előadás hangzott el, emellett 8 poszterelőadást tekinthettünk meg. A kongresszus munkanyelve a megszokottakhoz hasonlóan az angol, a német és a francia volt, de a legtöbb előadás ezúttal is angolul hangzott el.

2. A kongresszus programja a megszokott módon zajlott. Az online formában megtartott előadások mellett lehetőség nyílt online is bekapcsolódni a jelenléti formában zajló előadásokba. A program legnagyobb részét a szekcióelőadások és a plenáris előadások tették ki, de volt egy poszterszekció és két szimpózium is.

[1] A kongresszus programját, az előadások absztraktját, valamint a kongresszussal kapcsolatos egyéb információkat lásd a rendezvény honlapján: https://www.helsinki.fi/en/conferences/28th-international-congress-onomastic-sciences. 08. 22.)

2.1. A kongresszus programjában három plenáris előadás kapott helyet. A nyitónapon az ír HELEN KELLY-HOLMES a kis nyelveket őshonos, kisebbségi helyzetben lévő nyelvekként mutatta be előadásában, mint amilyen az ír és a számi, amelyek kevés anyanyelvi beszélőjük miatt lokális jelleggel bírnak. Ezáltal e nyelvek alkalmasak különböző márkák helyi kötődésének erősítésére, a brandépítésre, a nyelvhez, helyhez kötődő fogyasztók bevonzására is. Az adott nyelv attribútumainak, nyelvi jeleinek felhasználása a márkanevekben, reklámokban kölcsönösen erősíti a márka és a nyelv pozícióját, fennmaradását, ahogyan a vásárlók tudatos döntése is jelzi elköteleződésüket a nyelv iránt. Felmerül ugyanakkor a kérdés, hogy hol húzódik a határ az autentikusság és a marketingfogás között. A kongresszus harmadik napján tartotta előadását a brit szociológus JANE PILCHER: a személynevek modern tudományban való kezelését járta körül az egyenlőség, a diverzitás, a befogadás és az emberi méltóság szempontjából három rövid esettanulmányon keresztül. Elsőként angliai és walesi példák alapján mutatta be azt a gyakorlatot, hogy az örökbefogadott gyermekeknek a jobb integráció és az „új kezdet" érdekében megváltoztatják a nevüket, majd felvetette annak kérdését, hogy a kulturálisan és etnikailag is egyre sokszínűbbé váló angol egyetemek hallgatóinak milyen joguk lehet saját nevük angol nyelvi környezetben való kiejtésének alakítására, és ezzel a joggal tudnak-e élni. Végül a kvalitatív tudományos kutatások adatközlőinek, alanyainak anonimizációja és az álnévhasználat kapcsán vetette fel, vajon van-e joguk az érintetteknek döntést hozni nevük kezelésének módjáról. A kongresszus zárónapján a finn–svéd VÄINÖ SYRJÄLÄ előadása svéd és finn nemzeti parkok példáján mutatta be a helynevek e specifikus területre jellemző nyelvi, szociokulturális szerepét. A nemzeti parkok alapvető feladata egyrészt a természeti értékek védelme, másrészt ezeknek a megismertetése a látogatókkal. A táblákon, információs pontokon feltüntetett nevek e kettős célt szolgálják: egyszerre informálják és vezetik a látogatókat a parkon keresztül.

2.2. Az előadások nagyrészt az ICOS-kongresszusokon megszokott módon egyszerre több (ezúttal öt-hat), egymással párhuzamosan futó szekcióban hangzottak el. Jól mutatja a program gazdagságát, az érintett témák változatosságát, valamint a kongresszus témájának a modern névkutatásban betöltött kiemelt jellegét, hogy a szekciók beosztása nem névtípusok, hanem az előadásoknak a központi tematikához való kapcsolódása, a fenntarthatósági kérdéskör megközelítésének módja alapján történt. Egyes szekciók a nevek kisebbségekhez, identitáshoz fűződő kapcsolatát, a neveknek mint kulturális örökségnek az aspektusait tekintették át; más szekciók az irodalom világában megjelenő nevekre, névváltoztatásra, névtani adatbázisokra fókuszáltak; és voltak szekciók, amelyek a neveknek a fenntartható gazdaságban és a városokban betöltött szerepét vagy a névtannak mint fenntartható tudománynak a kérdéskörét járták körül.

2.2.1. A nevek és a kisebbségek kapcsolatát előtérbe helyező szekcióban a hely- és személynevek többnyelvű környezetben való megjelenésére, az őshonos és bevándorló kisebbségi közösségek névhasználatára, a nyelvi fennmaradás és revitalizáció eszközére helyeződött a hangsúly. Az elhangzott előadások által érintett témák rendkívül színes palettán mozogtak: roma személynevek szociokulturális aspektusai a cseh nyelvű korpuszban; román és perui közösségek névhasználata az olaszországi Torinóban; litván személynevek megőrzése az Egyesült Királyságban; névhasználat Indonéziában, illetve egy brazil őshonos közösségben; az átnevezéssel járó kulturális veszteség problematikája; számi helynevek Finnországban és Norvégiában; egy 19. századi skót gael helynévi felmérés; az észak-amerikai tlingit

nyelvi és térképes applikáció szerepe a nyelvi revitalizációban. A szekcióban két magyar előadó szerepelt. CSOBÁDY CSILLA (NYKFE) két magyar–szlovák kétnyelvű település lakosságának névhasználatát mutatta be előadásában. Az írott forrásokra és az adatközlőkkel készített interjúkra támaszkodó vizsgálat felderítette, hogy a szlovák nyelv- és névpolitika milyen hatással van a névhasználatra, és milyen mértékben jelennek meg a mindennapi nyelvhasználatban a hivatalos szlovák helynevek. SZABÓ T. ANNAMÁRIA (ELTE) külföldön, többnyelvű környezetben élő magyar szülők nyelvi szocializációs stratégiáit vizsgálta előadásában a keresztnévadás alapján. Bemutatta, hogy e családokban mennyire jellemző a magyar kultúrához kötődő keresztnevek választása hivatalos névként, ezáltal pedig menynyire tekinthetők fenntarthatónak a magyar névadási szokások, illetve a magyar keresztnevek a többnyelvű környezetben.

2.2.2. A nevek és az identitás kapcsolatával foglalkozó szekció elsősorban történeti és kortárs személynévvizsgálatokat fogott egybe, amelyek a névadás mindenkori motivációinak és a neveknek a 21. századi szociokulturális jelenségekhez való adaptációját járták körül, de szó esett a helynevek identitásjelző funkciójáról is. Az előadók által érintett változatos témák: névadási motivációk Mexikótól Finnországon át Japánig; a névdivat longitudinális vizsgálata észt és lett névanyagon; gendersemleges nevek a modern japán társadalomban és nonbináris személyek névválasztása Finnországban; az ókori Rodosz névanyaga; családnevek Észtországban és Kuvaitban; a Family Names of the United Kingdom (Az Egyesült Királyság családnevei) projekt bemutatása; helynevek mint identitásmarkerek Vilniusban. A szekcióban két magyar szerző előadása hangzott el. TÓTH VALÉRIA (DE) a 2023 őszén indított, különböző nyelvek és kultúrák személynévrendszereinek történeti felmérését célzó nemzetközi kutatási program eddigi eredményeiről számolt be. Bemutatta az ómagyar kori személynévrendszer elemzésére használt pragmatikai-kognitív megközelítésű tipológiát és módszertant, valamint érvelt az azonos elemzési modell használatának fontossága mellett a kontrasztív tipológiai vizsgálatok során. KÖTELES-SZŐKE MELINDA (DE) a helynevek nyelvtörténeti forrásértékéről és a korai oklevelekben található helynévszórványok datálásának problematikájáról tartott előadást. Felhívta a figyelmet az oklevelek eredetiségének, hitelességének kérdésére és a helyi történelmi ismeretek fontosságára a kronológiai rétegek felfejtésében.

2.2.3. A neveket kulturális örökségként értelmező szekció olyan előadásokat vonultatott fel, amelyek a témát elméleti és gyakorlati oldalról is megközelítették. Elhangzottak beszámolók alapkutatásokról és esettanulmányokról, történeti és kortárs anyagon végzett vizsgálatokról, valamint alkalmazott névtani problémákról is. Hallhattunk előadást a történeti dokumentumok helynévtörténeti forrásértékéről; a helynevek felhasználhatóságáról a személynévtörténeti és településtörténeti kutatásokban; norvégiai, dániai, piemonti és alpesi nevek történeti és modernkori vizsgálatáról; az angliai Lancashire kisebbségi beszélőinek helynévhasználatáról; az UNESCO Globális Geoparkok névadási gyakorlatáról; valamint egy dán projektről, amely a helynevek segítségével rekonstruálná az egykori természeti területeket. A szekcióban három magyar előadó szerepelt. PÓCZOS RITA (DE) a Korai magyar helynévszótár sorozat két új kötetét mutatta be előadásában, kitérve az adatbázis és a nyomtatott szótár felépítésére, a régi források gyűjtésének folyamatára, nehézségeire és tanulságaira. A sorozat célja, hogy a Kárpát-medence 1350 előtti helynévi bizonyítékait

szótár és digitális adatbázis formájában tegye közzé; az utóbbi már körülbelül 46 000 magyar, német, szláv és latin nyelvű névadatot tartalmaz. A Tihanyi Összeírás (1211) közel 2000 névadatának elemzése révén mutatta be a 13. századi magyar személynévrendszer jellemzőit MOZGA EVELIN (DE) előadása. Kognitív pragmatikai szempontú kutatásában az előadó arra a kérdésre kereste a választ, hogy egy korai ómagyar kori forrás milyen névtörténeti értékkel bír, és vajon képes-e leképezni az adott korszak személynévrendszerének felépítését. BÖLCSKEI ANDREA (KRE) a bibliai eredetű helyneveknek a világ különböző részein való elterjedésében szerepet játszó lehetséges tényezőket vette sorra internetes forrásokból származó adatok alapján. Amellett érvelt, hogy a bibliai helynevek átvételét minden történeti korszakban más-más motiválta, és a jelenség hatékonyan hozzájárult az adott korszakra jellemző kulturális tudás átadásához. E helynevek korábban metafora, metonímia, újabban pedig irónia útján keletkeztek, míg a gyarmatosítás korában szimbolikus jelentésük által vagy egyszerű névköltöztetés útján is születhettek, de származhatnak bibliai helynevekből kialakult személynevekből is. A szekcióban magyar vonatkozású előadásával szerepelt még az osztrák HUBERT BERGMANN, aki a nyugat-magyarországi és alsó-ausztriai horvát közösségekbe irányuló 17. századi szlovén migráció névtani vonatkozásait mutatta be. Előadásában a szlovén neveknek a célterületek nyelveire és egyházi latinra történő adaptációját visszafejtve az eddig kevéssé kutatott migrációs hullám személy- és helyneveken keresztül történő nyomon követését kísérelte meg. A román DINU MOSCAL és SILVIU-IOAN BEJINARIU előadása szintén magyar vonatkozású volt: a magyarság kelet-kárpátaljai vándorlásának útvonalát és időszakait mutatta be a moldvai magyar nyelvű helynevek térképi ábrázolásának segítségével.

2.2.4. Egy további szekció a városi környezetre jellemző névadással foglalkozó előadásokat gyűjtötte egybe. Az érintett témák között voltak a lakónegyedek nem hivatalos elnevezései az olaszországi Torinóban; a közösségi névadás és névtervezés Helsinkiben; az utcanevek közvetítette városkép, illetve az ebben bekövetkező változás hatása a névadásra az iparosodó Helsinkiben, valamint a bányavárosból fürdővárossá vált lengyelországi Jastrzębie-Zdrój városában; az emlékállítási célú cseh utcanevek típusai; valamint a kereskedelmi célokat is szolgáló nyelvi tájkép az izlandi Akureyri városában.

2.2.5. A neveknek a fenntartható gazdaságban való szerepével foglalkozó szekcióban a hangsúly a tulajdonnevek kereskedelemben, marketingben és annak sikerességében betöltött szerepén volt. Az előadásokban hallhattunk a greenwashingnak, vagyis a környezetbarát címkék reklámokbeli megtévesztő vagy hamis használatának a névtani vonatkozásairól; stadionok elnevezésének kulturális és üzleti aspektusairól; észt óvodák, tanzániai szafariparkok, romániai civil szervezetek nevéről; valamint a textilmárkák és éttermek nevéről Ghánától Finnországon, Lengyelországon és Németországon keresztül Kínáig. A szekcióban HAJABÁCS ZSUZSA (NYKFE) a többnyelvű turisztikai szövegekben megjelenő nevek szlovák és eredeti magyar változatainak következetlen használatára, valamint e nevek szlovák turisztikai szövegek angol változataiban használt fordításának hibáira hívta fel a figyelmet előadásában. Mivel Szlovákiában az 1918 előtti magyar neveket a szlovák helyesírási szabályoknak megfelelően kell írni, a szlovák szövegeken alapuló angol fordításokban használt magyar és szlovák névváltozatok megnehezítik a turisták számára, hogy azonosítsák a nevek viselőit.

2.2.6. Az irodalmi névadásra fókuszáló szekció előadásai főként a fordítástudomány névtani vonatkozásaival, a neveknek a fiktív világok felépítésében, valóságos terek visszaadásában játszott szerepével, atmoszférateremtő funkciójával foglalkoztak. Előkerültek Shakespeare, Joseph Pla, Femi Osofian, Rejtő Jenő és Catherine Lim művei. A szekció magyar előadója, SLÍZ MARIANN (ELTE) a tulajdonnevekben kifejezett humor fordításának lehetőségeit mutatta be Rejtő Jenő A tizennégy karátos autó című regényének hét (két angol, egy német, egy szlovák, egy orosz, egy francia és egy olasz) fordítása alapján. Feltárta, hogy a fordítók által alkalmazott különböző fordítási stratégiák milyen hatással lehettek a célnyelv olvasóira, vagyis a fordítóknak sikerült-e átadniuk az eredeti magyar szöveg tulajdonneveinek humorkeltő funkcióját.

2.2.7. A névváltoztatással foglalkozó szekcióban az előadások elsősorban alkalmazott névtani témákban hangzottak el. Bemutattak esettanulmányokat, így a norvég farmnevek változását a standard és a nyelvjárási változat között, írországi állami és nem állami szervezetek átnevezését, lett családnév-változtatási eseteket és a lengyel jelnyelv tulajdonneveket érintő változatosságát. Előkerültek olyan átfogóbb témák is, mint a nevek ideológiai aspektusai, valamint adaptációjuk idegen nyelvi környezetben. A szekcióban két magyar előadó szerepelt. KOVÁCS ÉVA (DE) egy ómagyar kori településnév-korpusz lexikális-morfológiai és funkcionális-szemantikai vizsgálatáról számolt be, és a településnevek nyelvi alrendszerében bekövetkező változások hatására tendenciaszerűen, illetve ritkábban bekövetkező változásokat mutatott ki a természeti környezetre utaló településnevekben. HAUBER KITTI (HUN-REN) előadása a Nyelvtudományi Kutatóközpont Névtani munkacsoportjának munkájába, valamint az ennek keretet adó, 2010 óta érvényben lévő törvényi szabályozásba és névtani alapelvekbe nyújtott bepillantást. Az előadás kontrasztba állította a törvényhozóknak és a tudománynak a magyar családnévanyagról vallott álláspontját a névváltoztató állampolgárok szándékaival, illetve a névanyagról való tudásával.

2.2.8. A névjogi szekcióban az előadások a nemrég módosított cseh és japán névtörvényekkel, az új svéd családnév-nyilvántartó rendszerrel, a BBC híreiben megjelenő ukrán nevek és a portugál exonimák standardizációjának problémájával foglalkoztak. A szekció magyar előadója, SZABÓMIHÁLY GIZELLA (NYKFE) előadásában áttekintette, hogyan változott a mai Dél-Szlovákiában található magyar települések hivatalos neve a 19–20. századi helynévstandardizációs törekvések során, és hogy a mai hivatalos szlovák név mellett még ismert különböző névváltozatok milyen kommunikációs helyzetekhez kötődnek.

2.2.9. A névtan mint fenntartható tudományterület szekciója volt a leginkább szerteágazó a felvonultatott előadások témáit tekintve: érintett elméleti és alkalmazott nyelvészeti kérdéseket, terminológiai és módszertani problémákat egyaránt. A témák között szerepelt a tulajdonnév jelentése, a köznevesülés jelensége, a nevek tipológiai és strukturális vizsgálata, grammatikai viselkedése, a nevek szerepe az anyanyelv-elsajátításban és az idegennyelv-oktatásban, valamint gyermekek neveket érintő kogníciója. A szekcióban hét előadás hangzott el magyar előadóktól. FARKAS TAMÁS (ELTE) az alkalmazott névtan fogalmát, a kutatási területek között elfoglalt helyét és tipikus témáit járta körül nemzetközi és magyar irodalmi, illetve gyakorlati példákkal illusztrálva. Az előadó amellett érvelt, hogy a fogalomnak és az alkalmazott névtani megközelítésnek a használata hasznos lehet a névkutatásban. RESZEGI KATALIN (DE) és KENYHERCZ RÓBERT (DRHE) az ún. Baker–baker

paradoxont mutatták be, melynek lényege, hogy az új arcokhoz könnyebb foglalkozásokat vagy egyéb információkat társítani, mint személyneveket, még akkor is, ha a személynevek foglalkozásnévi eredetűek. A korábbi kutatásokkal ellentétben, amelyek angol anyanyelvű felnőttekre korlátozódtak, a szerzők 8–10 éves magyar anyanyelvű gyermekeket vizsgáltak. Kimutatták, hogy különbség van a köznévi eredetű családneveknek és azok köznévi előzményeinek az elsajátításában, tárolásában és visszakeresésében, ami megerősíti, hogy a tulajdonnév különleges kategóriát képez a mentális lexikonban. RESZEGI KATALIN (DE) önálló előadásában a 6–7 éves magyar gyermekek helynév-kompetenciáját és mentális térképét vizsgáló felmérését mutatta be: egy fonológiai sorozat névként való elfogadására vagy elutasítására nagy hatással van az adott nyelvi elem gyakorisága, és ebben a korban a gyermekek már képesek különbséget tenni valós és kitalált nevek között. GERGELY VIKTÓRIA (NYKFE) az identitásformálás és a nyelvtanulás folyamatának összefüggéseit vizsgálta előadásában. Kutatási kérdései között szerepelt, hogy a magyart idegen nyelvként tanulók számára készült MagyarOK tankönyvsorozatban szereplő tulajdonnevek hogyan nyújtanak betekintést a magyar kultúrába, elősegítik-e a diákok kulturális elmélyülését, illetve előmozdítják-e interkulturális kommunikációs készségeik, nyitottságuk, toleranciájuk és kulturális érzékenységük fejlődését. RÁCZ ANITA (DE) előadásában amellett érvelt, hogy nem lehet meghatározni szigorú korszakhatárokat, amelyek egy adott típusú helynév kialakulását lezárnák, ehelyett az időbeli különbségeket csak a nevek forrásokbeli megjelenésének és gyakoriságának időbeli sorrendje, vagyis a relatív kronológiájuk alapján lehet értelmezni. A kutatási módszer alkalmazását Bihar megye korai és késői ómagyar kori helynévanyagán mutatta be. GYŐRFFY ERZSÉBET (DE) a folyónevek lokalizálásának és szelekciójának problémáját járta körül nemzetközi és magyar történeti és jelenkori adatok felhasználásával, valamint a helynévrekonstrukció módszerének alkalmazásával.

2.2.10. A névtani adatbázisok köré szerveződő szekcióban a névadatok gyűjtésének, tárolásának, felhasználásának 21. századi lehetőségeiről, az open access fontosságáról és a mesterséges intelligencia tanítására szolgáló korpuszok módszertanáról, kihívásairól hallottunk előadásokat. A szekcióban három magyar előadó szerepelt, akik a Magyar Nemzeti Helynévtár Programról számoltak be a nemzetközi közönségnek. BÁBA BARBARA (DE) részletesen bemutatta a programot, mely egyszerre szolgálja a magyar névkutató szakmát és a laikus nagyközönséget, valamint ismertette az eddigi gyűjtő- és rendszerező munka eredményeit. A program e kettős cél érdekében és az open access jegyében nemcsak nyomtatásban, hanem elektronikus formában is elérhetővé teszi a kutatás eredményeként létrejött adattárat, helynévszótárt, valamint egy földrajzi köznévi adatbázist és településtörténeti összefoglalót is. Ezt követően CZIRFUSZ VIKTÓRIA (ELTE) és WENDL DÁVID (ELTE–DE) számolt be az MNHP keretében a Kalocsai Sárközben végzett gyűjtésről, mely a terület mezőgazdasági és ipari folyamatainak, a mezőgazdasági monokultúrák fejlődésének és a biológiai sokféleség csökkenésének következményeit mutatta be a helyneveken keresztül. Az előadók hangsúlyozták, hogy a program a helyneveknek mint kulturális örökségnek a megőrzéséhez való hozzájárulás mellett a citizen science (közösségi tudomány) által fontos szerepet játszik a nemzeti és helyi identitás erősítésében is.

2.3. A kongresszus második napján a szekciókkal párhuzamosan két, a hely- és személynevek köré épülő szimpózium is zajlott. Az első célja a Nemzetközi Földrajzi Unió (IGU) Földrajzinév-bizottsága és Kormányzásföldrajzi Bizottsága által folytatott, 2024-ben záruló

közös projektnek és az elért eredményeknek a bemutatása volt. A szimpóziumon a projektben részt vevő kutatók és munkacsoportok beszámolói hangzottak el. A projekt fő kérdései a következők voltak: a kisebbségi helynév-standardizációra vonatkozik-e egyedi szabályozás, vagy a többségi nyelvi helynevek standardizációjával együtt történik; a kisebbségi helynév-standardizáció alulról felfelé vagy felülről lefelé irányuló folyamat-e, illetve mely közigazgatási szintek vesznek részt benne; milyen mértékben elégítik ki ezek a szabályozások a nyelvi kisebbségek igényeit, és segítik-e a többség és a kisebbség közötti kapcsolatok javítását. A szimpózium során Észtország, Írország, Románia, Spanyolország és Katalónia, Svédország, Ukrajna, Litvánia és az Egyesült Királyság vonatkozó szabályozásait, gyakorlatait ismerhettük meg. A romániai magyar kisebbséget érintő helyzetről BARTOS-ELEKES ZSOMBOR (BBTE) számolt be, történeti áttekintést és jelenkori képet is nyújtva a terület magyarságának helynévhasználatáról és az ennek változását befolyásoló tényezőkről, különös tekintettel a kisebbségi jogok alakulására. Emellett gyakorlati példákat is bemutatott a település- és utcanévtáblák, földrajzkönyvek, útikönyvek és különböző típusú térképek alapján.

A kongresszus másik, személynévi témájú szimpóziuma azt kívánta bemutatni, hogy a különböző országok adminisztrációja hogyan kezeli a bevándorlók személyneveit, és mi áll az eltérő gyakorlatok hátterében; mennyire meghatározó, hogy van-e állami szintű névszabályozás az idegen nevek adminisztrációjára vonatkozóan, illetve felfedezhető-e ezek mögött valamilyen ideológia; hogyan adaptálhatók különböző névrendszerek egyazon névanyagba, és milyen jogai, lehetőségei vannak a bevándorlóknak saját nevük használatára. Az elhangzott előadások többek között Litvánia, Svájc, Ukrajna, Dánia, Norvégia, Spanyolország és az Amerikai Egyesült Államok példáit mutatták be.

2.4. A kongresszus programjában egy poszterszekció is helyet kapott a rendezvény második napján; ezt követően a poszterek a kongresszus teljes ideje alatt megtekinthetők voltak. A poszterelőadások a következő témákat érintették: írói névadás, családnév-változtatás a második világháború utáni csehszlovákiai zsidóság körében, ragadványnevek az orosz–ukrán konfliktusban, bibliai nevek kaj-horvát nyelvjárásban, személyneveken alapuló diszkrimináció az esszéértékelésekben, a norvég helynévtörvény problematikus pontjai. A kongresszus végén a résztvevők szavazatai alapján a legjobb poszter díját ŽANETA DVOŘÁKOVÁ nyerte el a csehszlovákiai zsidó családnév-változtatások sokoldalú bemutatásával. A szekcióban szerepelt HÖRCHER ESZTER (Holokauszt Emlékközpont) posztere, mely Tóth Krisztina A majom szeme című regényében használt karakterek neveinek, illetve a névadás és névváltoztatás szimbolikájának révén kapcsolódott a névkutatás témáihoz.

3. A plenáris előadások, szekciók és szimpóziumok mellett a kongresszus a szokásoknak megfelelően további szakmai eseményeknek is teret biztosított.

Az ICOS-tagok közgyűlésének fontos feladata volt az új vezetőtestület megválasztása. A testület élén az elnöki pozícióról leköszönő Reszegi Katalint a svéd Staffan Nyström váltotta, a két alelnök pedig a mexikói Yolanda Guillermina López Franco és az osztrák Peter Jordan lett. A testületnek továbbra is marad magyar tagja Győrffy Erzsébet, a Debreceni Egyetem Magyar Nyelvtudományi Tanszékének docense személyében. Az ICOS Fiatal Kutatók Hálózatának képviseletét a következő ciklusban a finn Milla Juhonen látja majd el. A közgyűlés emellett bizalmat szavazott Bécs pályázatának a 2027. augusztus 16–20. között rendezendő 29. ICOS-kongresszus megszervezésére.

Ugyancsak megtartották szokásos összejöveteleiket az ICOS különböző munkacsoportjai is, így a Terminológiai, a Helynévi és a Bibliográfiai Munkacsoportok. Sor került továbbá az ICOS folyóiratának, az Onomának a szerkesztőbizottsági ülésére, valamint a névtani folyóiratok szerkesztőinek szakmai egyeztetésére is. Az ICOS Fiatal Kutatók Hálózatának találkozója is lezajlott: szó esett a 2023-ban Glasgow-ban megrendezett ICOS Nyári Egyetem alatt elkezdett munka folytatásáról, és megállapodás született a hálózat tagjai közötti szorosabb szakmai együttműködésről, valamint egy szakirodalmi olvasókör elindításáról. A következő, sorban a harmadik ICOS Nyári Egyetemnek 2026. augusztus 24–28. között szintén Helsinki ad majd otthont.

Kísérőrendezvényként ezúttal is szerepelt a programban a névtani kiadványok kiállítása, amely névtani folyóiratok, sorozatok és egyedi kötetek nemzetközi válogatását vonultatta fel.

4. Az ICOS nemzetközi kongresszusa ezúttal is átfogó áttekintést nyújtott napjaink névtani kutatásairól, a névtudomány modern kori alakulásáról, fejlődéséről, és kiváló helyszínt biztosított az inspiráló szakmai diskurzus számára. A sokszínű program bizonyára a konferenciakötetekben is tükröződni fog; az elhangzott előadások írott változatai az Onomastica Uralica köteteiben jelennek majd meg.

***

HAUBER KITTI
tudományos segédmunkatárs; ELTE Nyelvtudományi Kutatóközpont, Nyelvtechnológiai és Alkalmazott Nyelvészeti Intézet, Nyelvhasználati és nyelvi tanácsadási kutatócsoport; Budapest
ORCID: https://orcid.org/0000-0002-3616-7983, e-mail: hauber.kitti@nytud.elte.hu